

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Krakowie

LKR.411.3.4.2023

Pani
Anna Romańska
Kierownik
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
w Czernichowie
ul. Gminna 1
32-070 Czernichów

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/23/002 – Prawidłowość i skuteczność działań gmin województwa małopolskiego wobec dłużników alimentacyjnych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czernichowie, ul. Gminna 1, 32-070 Czernichów (GOPS lub Ośrodek).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Anna Romańska, Kierownik GOPS, pełniąca tę funkcję od 1 kwietnia 1996 r. (<i>Kierownik</i>).
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Prawdliwość i skuteczność działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych. 2. Prawdliwość sporządzania sprawozdań.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2022 r. do zakończenia czynności kontrolnych (tj. do 28 marca 2024 r.), z uwzględnieniem dowodów dotyczących zdarzeń wcześniejszych, o ile miały wpływ na działalność jednostki w kontrolowanym zakresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontroler	Marcin Hałat, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/135/2023 z 6 grudnia 2023 r. oraz nr LKR/32/2024 z 11 marca 2024 r. (akta kontroli str. 1-5, 265-266)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2022-2023 GOPS korzystając z przewidzianych prawem możliwości, mających na celu skłonienie dłużników alimentacyjnych do spłaty swoich zobowiązań realizował zadania w zakresie dochodzenia należności alimentacyjnych.

Skuteczność dochodzenia w latach 2022-2023 zwrotu należności wypłaconych z Funduszu Alimentacyjnego (FA) wynosiła odpowiednio: 1,82% i 2,1% i opierała się na egzekucji komorniczej.

W ramach swoich kompetencji GOPS przeprowadzał wywiady alimentacyjne, odbierał od dłużników oświadczenia majątkowe, zobowiązywał do zarejestrowania w powiatowym urzędzie pracy (PUP), informował PUP o potrzebie aktywizacji zawodowej, wydawał decyzje administracyjne (decyzje) o uznaniu dłużnika za uchylającego się od zobowiązania alimentacyjnego, składał wnioski o ściganie za przestępstwa określone w art. 209 §1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny³ czy też występował do starosty z wnioskami o zatrzymanie uprawnień do prowadzenia pojazdów. Badanie wszystkich objętych próbą kontrolną spraw dotyczących dłużników alimentacyjnych, gdzie GOPS był zarówno OWW oraz OWD (okres świadczeniowy 2021/2022) wykazało, iż do wniosków o wszczęcie postępowania egzekucyjnego lub o przyłączenie do tego postępowania OWW dołączał - zgodnie z art. 27 ust. 8 pkt 1 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów - ostateczne decyzje w sprawie przyznania osobie uprawnionej świadczeń z FA. Wywiady i odbiór oświadczeń od dłużników alimentacyjnych zostały rzetelnie udokumentowane. W latach objętych kontrolą, pomimo przyjętych wniosków, GOPS nie wygaszał ani nie umarzał żadnych należności, wydając w tej kwestii decyzje ze stosownym uzasadnieniem.

Stwierdzone w toku kontroli nieprawidłowości dotyczyły realizacji obowiązków określonych w art. 8a ust. 1 pkt 1 ustawy o alimentach, we wszystkich badanych sprawach 10 dłużników alimentacyjnych, których stan zobowiązań na koniec 2023 r. wynosił 741,14 tys. zł⁴. Dotyczyło to nieprzekazania informacji o zobowiązaniach dłużników alimentacyjnych do (części) biur informacji gospodarczej (BIG).

W kontrolowanym okresie GOPS sporządzał i terminowo przekazywał odbiorcom kwartalne sprawozdania rzeczowo-finansowe z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o alimentach a także sprawozdania Rb-27ZZ z wykonania planu dochodów związanych z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami. Wielkości wykazane w ww. sprawozdaniach budżetowych odpowiadały zapisom w ewidencji księgowej.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. W niniejszym wystąpieniu zastosowano ocenę w formie opisowej.

³ Dz. U. z 2024 r. poz. 17, dalej: Kk.

⁴ Wg stanu na koniec 2023 r., wysokość dziesięciu najwyższych zadłużeń z tytułu należności określonych w art. 28 ust. 1 pkt 1 oraz pkt 2 ustawy o alimentach od dnia powstania zaległości za okres dłuższy niż 6 miesięcy, wyniosła odpowiednio 128,94 tys. zł i 612,2 tys. zł.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częstkowe⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Prawidłowość i skuteczność działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych

Opis stanu
faktycznego

1.1. Kierownik GOPS posiadała upoważnienie Wójta Gminy Czernichów (*Wójta*) do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu świadczeń z FA oraz wydawanie w tych sprawach decyzji.

(akta kontroli str. 3-5, 35-37, 51)

Do obowiązków Kierownika należało w szczególności: czuwanie nad prawidłowością i terminowością załatwiania spraw objętych zakresem działania GOPS, w tym przebiegiem postępowania administracyjnego poprzedzającego wydanie decyzji, dokonywanie analiz i rozeznań potrzeb w gminie w zakresie pomocy społecznej, opracowanie sprawozdawczości finansowej.

(akta kontroli str. 3-5, 35-37, 51)

W GOPS na (samodzielnym) stanowisku ds. obsługi świadczeń rodzinnych i świadczeń z FA zatrudniona była jedna osoba (*Pracownik FA*), do zadań której należało m.in.: przyjmowanie wniosków od wierzycieli o podjęcie działań wobec dłużników alimentacyjnych, sporządzanie decyzji (oraz obsługa odwołań od nich) w sprawie zwrotu przez dłużników należności z tytułu wypłaconych świadczeń z FA; występowanie do właściwych organów o podjęcie działań wobec dłużników, jak również sporządzanie i przekazywanie do jednostki sprawozdawczej okresowych sprawozdań z zakresu FA⁶.

Pracownik FA posiadała upoważnienie Wójta do prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w sprawach dotyczących świadczeń z FA, do przeprowadzania wywiadów oraz podejmowania innych działań wobec dłużników alimentacyjnych⁷.

(akta kontroli str. 38-50)

Kierownik GOPS oraz Pracownik FA posiadały upoważnienia do przekazywania do BIG informacji o zobowiązaniach dłużników alimentacyjnych wynikających z tytułów, o których mowa w art. 28 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o alimentach, w razie powstania zaległości za okres dłuższy niż sześć miesięcy.

(akta kontroli str. 50-51)

W latach 2021-2023 GOPS tytułem świadczeń z FA wypłacił łącznie 420,75 tys. zł, z tego 146,60 tys. zł w 2021 r., 143,71 tys. zł w 2022 r. i 130,44 tys. zł w 2023 r. W okresie tym dłużnicy alimentacyjni zwrócili łącznie 213,44 tys. zł⁸, z czego 137,67 tys. zł zaliczono na należność główną, a 75,77 tys. zł na odsetki. W okresie tym nie wygaszono ani nie umorzono żadnych należności. Tym samym stan należności z tytułu świadczeń wypłaconych z FA od początku jego istnienia⁹ wyniósł na koniec 2023 r.: 2 672,12 tys. zł, co oznaczało wzrost w stosunku do stanu na początek kontrolowanego okresu¹⁰ o 158,78 tys. zł (6,3%). Skuteczność dochodzenia

⁵ Oceny częstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁶ Ponadto współpraca z PUP, starostwem powiatowym oraz innymi urzędami i instytucjami w sprawach dłużników alimentacyjnych (Komornicy Sądowi, Urzędy Skarbowe) oraz realizacja ustawy o świadczeniach rodzinnych i FA. Od 15 listopada 2022 r. Pracownikowi FA zwiększono zakres czynności m.in. o składanie oświadczeń woli w imieniu Gminy Czernichów w zakresie działalności GOPS, zaciągania zobowiązań w imieniu Gminy w ramach planu finansowego GOPS czy podejmowanie innych czynności koniecznych do prowadzenia GOPS.

⁷ W tym odbierania oświadczeń od dłużników.

⁸ Kwota obejmuje tylko wpłaty z egzekucji komorniczej; wpłat własnych dłużników nie było.

⁹ Bez uwzględnienia świadczeń nienależnie pobranych.

¹⁰ 1 stycznia 2022 r. Na koniec 2021 r. stan należności z tytułu świadczeń FA wyniósł 2 513,34 tys. zł.

w latach 2022-2023 zwrotu należności wypłaconych z FA¹¹ wynosiła odpowiednio: 1,82% i 2,1%¹². Zwrot ten opierał się jedynie na egzekucji komorniczej.

(akta kontroli str. 52, 62, 68, 74, 80, 87, 93, 99, 111, 117, 124, 130, 138-151, 352) Kierownik GOPS wyjaśniła, że zasadniczo warunkiem podjęcia przez GOPS czynności wobec dłużników, jest uprzednie ustalenie prawa do świadczeń z FA uwarunkowane przedłożeniem przez osobę uprawnioną zaświadczenia organu prowadzącego postępowanie egzekucyjne stwierdzającego bezskuteczność egzekucji komorniczej.

Dodała, że problemami występujących w toku dochodzenia zwrotu należności alimentacyjnych są między innymi:

- *brak narzędzi do egzekwowania stawiennictwa dłużników (...) w GOPS w celu przeprowadzenia wywiadów (...),*
- *brak skoordynowanych działań instytucji zajmujących się dłużnikami (tj. komornicy sądowi, starostwa powiatowe, prokuratury),*
- *brak możliwości wyegzekwowania od dłużników (...) zatrudnienia na pełne etaty (w niepełnym wymiarze),*
- *brak narzędzi do podejmowania działań w sytuacji tzw. nieaktywnych dłużników,*
- *karencje uniemożliwiające niezwłoczne podjęcie aktywizacji zawodowej,*
- *niskie zaangażowanie Prokuratur (umarzanie, odmowa wszczęcia postępowań),*
- *niska skuteczność działań komorniczych i mała aktywność komorników (np. ustalenie właściwych adresów dłużników),*
- *brak właściwej oferty, zakres proponowanych szkoleń skupia się w dużej mierze na zasadach przyznawania świadczeń i ogólnych zapisach ustawy. Nie ma właściwej oferty dedykowanej wyłącznie działaniom wobec dłużnikom czy też niestandardowym ale mieszczący się w granicach prawa działaniom wobec dłużników poprawiającym czy też wpływającym na egzekucję,*
- *nieadekwatne kompetencje zawodowe dłużników do potrzeb rynku pracy,*
- *nadużywanie alkoholu i problemy zdrowotne,*
- *wysokie koszty utrzymania tzw. „nowej” rodziny,*
- *brak motywacji do zmiany, nieodpowiedzialność, brak zaangażowania dłużnika,*
- *brak dotkliwych konsekwencji dla dłużnika,*
- *brak przepisów prawnych umożliwiających ściągalność zadłużenia alimentacyjnego z dochodów uzyskanych za granicą kraju, wprowadzenie koordynacji ściągalności chociażby na podstawie umów międzynarodowych,*
- *przebywanie dłużników w zakładach karnych, w których nie mają zatrudnienia lub nie chcą celowo podjąć zatrudnienia,*
- *ciągłe zmiany miejsca zamieszkania dłużników i trudności w ustaleniu miejsca zamieszkania.*

Kierownik GOPS podkreśliła, że: *skuteczność dochodzenia należności alimentacyjnych mogłaby poprawić możliwość korzystania z systemu Empatia¹³ w celu pozyskiwania odpowiednich informacji o dłużnikach (...). Obecnie ustawa (...) dopuszcza jedynie możliwość weryfikacji w tym systemie tylko informacji dotyczących sytuacji osób ubiegających się o przyznanie prawa do pobierania świadczeń z funduszu (...). Ponadto można przyjąć jakieś rozwiązania systemu, że dłużnicy, którzy nie są w stanie płacić powinni być objęci programem wsparcia, wobec dłużników dla których alimenty nie są priorytetem powinny być działania informacyjne i edukacyjne. Natomiast kary powinny być stosowane wobec tych dłużników którzy*

¹¹ Liczona jako odsetek kwot zwróconych przez dłużników i zaliczonych na należność główną do stanu należności z tytułu wypłaconych świadczeń z FA na początek roku kalendarzowego, bez uwzględnienia świadczeń nienależnie pobranych.

¹² W 2021 r. (do 31 grudnia) odsetek ten wynosił 1,7%.

¹³ www.empatia.mpips.gov.pl [dostęp: 15 grudnia 2023 r.].

celowo unikają płacenia alimentów. Dłużnik, który świadomie nie płaci alimentów oszukuje własne dziecko a nie system państwa. Sposób finansowania kosztów realizacji zadania nie gwarantuje należytych środków na prowadzenie działań wobec dłużników, 2% dotacja zmniejsza się z roku na rok bo coraz mniej osób uprawnionych do alimentów mieści się w kryteriach dochodowych, większość kwot ściągniętych przez komorników trafia do budżetu państwa, co nie daje stabilności w finansowaniu części etatu ani działań wobec dłużników.

(akta kontroli str. 270-278)

W sprawie działań, jakie GOPS podjął w celu zwiększenia skuteczności dochodzenia zwrotu należności od dłużników alimentacyjnych, jak również przeprowadzenia stosownych analiz porównawczych podejmowanych w poszczególnych okresach działań, Kierownik wskazała, że:

- skuteczność dochodzenia zwrotu należności wypłacanych z FA wynika głównie ze skuteczności egzekucji komorniczej,
- GOPS przekazywał wszystkie informacje mające wpływ na skuteczność egzekucji,
- podjęto w szczególności działania w celu skutecznego dochodzenia zwrotu należności od dłużników przewidziane w ustawie o alimentach,
- GOPS po wydaniu decyzji przyznającej świadczenia z FA składał zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa określonego w art. 209 § 1 Kk,
- dokonywano wymiany informacji z pracownikami socjalnymi odpowiednich rejonów w celu ustalenia faktycznych adresów przebywania dłużników w celu skutecznego wezwania dłużników do przeprowadzenia wywiadu,
- motywowano i mobilizowano dłużników do zatrudnienia legalnego oraz w pełnym wymiarze czasu pracy.

Kierownik wyjaśniła, że GOPS *nie sporządzał analiz ale z doświadczenia jakie posiada z długoletniej realizacji tego zadania jasno wynika, że egzekucja komornicza skuteczna jest wobec dłużników posiadających świadczenia z zabezpieczenia społecznego lub dłużników zatrudnionych i posiadających prawo do wynagrodzenia za pracę. Dłużnicy, których zaległość powstała stosunkowo niedawno są bardziej skłonni do regulowania zadłużenia natomiast dłużnicy z zadłużeniem kilkuletnim a nawet kilkunastoletnim uchylają się od działań jakie zgodnie z ustawą może podjąć GOPS, unikają legalnego zatrudnienia, nie są zainteresowani zarejestrowaniem się w Urzędzie Pracy, nie robi też na nich wrażenia decyzja stwierdzająca uchylanie się od zobowiązań alimentacyjnych.*

Ściągalność należności może się zwiększyć, jeżeli:

- *dłużnicy staną się odpowiedzialni za własne działanie i będą reagować na wszczynanie postępowania w sprawie uchylania się od zobowiązań alimentacyjnych,*
- *będą także rejestrować się w PIP oraz podejmować a nie unikać pracy - dłużnicy celowo nie podejmują zatrudnienia.*

Dodała również, że wprowadzone kilka lat temu przepisy nie pozwalają na zajęcie komornicze ze świadczeń z pomocy społecznej, z których korzystają dłużnicy alimentacyjni mimo, iż nie wywiązują się ze ZA; skuteczność egzekucji zależy również od sytuacji materialnej dłużnika alimentacyjnego, a także, a może przede wszystkim, od jego uczciwości.

Wskazała, że z uwagi na to, iż dłużnicy często zatrudniają się w niepełnym wymiarze pracy, konieczna jest (cyt.): *ściśła współpraca między podmiotami tj. organ wierzyciela i dłużnika, komornicy, sądy, prokuratura, urzędy pracy i starostowie, a wprowadzenie mechanizmów umożliwiających weryfikację przez Powiatową Inspekcję Pracy warunków zatrudnienia dłużników alimentacyjnych może się*

przyczynić do lepszej skuteczności egzekucji. Prokuratura nie ułatwia nam zadania a większość kierowanych wniosków są umarzane.

(akta kontroli str. 270-279)

W latach 2021-2023 w GOPS nie przeprowadzano kontroli zewnętrznych i wewnętrznych w zakresie działań wobec dłużników alimentacyjnych. W latach objętych kontrolą nie było też skarg, wniosków czy petycji w zakresie działań GOPS w zakresie objętych kontrolą.

(akta kontroli str. 270-279)

1.2. W okresie objętym kontrolą do GOPS nie wpłynął żaden wniosek w trybie określonym w art. 3 ust. 1 ustawy o alimentach. Na stronie internetowej GOPS¹⁴ nie było informacji o możliwości złożenia wniosków, o których mowa w ww. przepisie. Kierownik wyjaśniła, że o możliwości złożenia wniosków przez osoby uprawnione o podjęcie działań wobec dłużników alimentacyjnych, o których mowa w art. 3 ust. 1 ustawy o alimentach, *GOPS informował ustnie* (w sytuacji braku spełnienia kryterium do przyznania świadczeń z FA). Dodała jednocześnie, że: *obecnie jest opracowywana informacja, która zostanie umieszczona na stronie internetowej ośrodka.* Problematykę tę szerzej opisano w punkcie 1.14.

(akta kontroli str. 270-279)

1.3. Badanie czynności podjętych przez GOPS w następstwie 10 decyzji o przyznaniu świadczeń z FA¹⁵ w sprawach, w których stanowił on wyłącznie OWW wykazało, że w każdym przypadku, zgodnie z art. 3 ust. 5 pkt 2 ustawy o alimentach, wystąpiono niezwłocznie do OWD z wnioskiem o podjęcie działań wobec dłużników alimentacyjnych.

(akta kontroli str. 268-269)

1.4. W latach 2022-2023 złożono łącznie 42 wnioski o przyznanie świadczeń, z tego odpowiednio 32, gdzie GOPS był OWW, a dziesięć, dla których GOPS był zarówno OWW i OWD:

- w 2022 r. do GOPS złożono 21 wniosków, z tego 15, w których GOPS był OWW¹⁶, a sześć, dla których GOPS był zarówno OWW jak i OWD¹⁷.
- w 2023 r. złożono 21 wniosków, z tego 17, dla których GOPS był OWW¹⁸, a cztery, dla których był jednocześnie OWW i OWD¹⁹.

W 2022 r. wydano 21 decyzji o przyznaniu świadczenia z FA, a w 2023 r. – 20. Świadczenia z FA wypłacono w 2022 r. łącznie w liczbie 329, a w 2023 r. - 221. Liczba uprawnionych do świadczeń z FA w obu tych latach wynosiła po 24 osoby²⁰.

GOPS nie prowadził wyodrębnionego rejestru przyznanych świadczeń z podziałem na takie, dla których był on OWW i OWD oraz tylko OWW.

(akta kontroli str. 62-137, 270-279, 330-351)

Kierownik wyjaśniła, że *nie prowadzono takiego rejestru, ponieważ nie ma wymogu ustawowego jego prowadzenia, a w sprawozdaniach kwartalnych takie informacje nie są wymagane.* Kierownik dodała, że pracownik FA prowadził rejestr spraw JRWA²¹, w którym dokumentował rejestrację wniosków o przyznanie świadczeń z FA, a liczba przyznanych świadczeń jest w obecnej chwili tak nieliczna, że (w)prowadzenie

¹⁴ <https://gops.czernichow.pl/> [dostęp: grudzień 2023 r.]

¹⁵ Dotyczących wniosków z lat 2022-2023.

¹⁶ Stanowiło to 71%.

¹⁷ Stanowiło to 29%.

¹⁸ Stanowiło to 81%.

¹⁹ Stanowiło to 19%.

²⁰ Liczba osób uprawnionych, a liczba świadczeń nie jest tożsama, gdyż uprawniony liczony jest raz, a świadczenia liczone są tyle razy, ile razy jest ono wypłacane.

²¹ Jednolity Rzeczowy Wykaz Akt.

dotatkowego rejestru nie jest celowe. Świadczenia z FA / działania wobec dłużników alimentacyjnych prowadzi jedna osoba i to na ½ etatu.

(akta kontroli str. 270-279)

1.5. We wszystkich sprawach przyznania świadczenia z FA, w przypadku w których GOPS stanowił wyłącznie OWW, niezwłocznie – realizując zapisy art. 3 ust. 5 ustawy o alimentach - występowało do OWD o podjęcie działań wobec dłużników, dłużnikom i OWD przekazywano informacje wymagane art. 27 ust. 7 i 7a ustawy o alimentach.

Badanie 20 spraw²², w których GOPS wydał decyzje o przyznaniu świadczeń z FA, realizowanych w latach 2021-2022 oraz 2022-2023 (po dziesięć spraw w danym okresie świadczeniowym) wykazało, iż we wszystkich tych sprawach:

- przekazano dłużnikowi alimentacyjnemu i OWD informację o przyznaniu osobie uprawnionej świadczenia z FA oraz o obowiązku zwrotu wraz z odsetkami należności z tytułu świadczeń z FA wypłacanych osobie uprawnionej;
- przekazano dłużnikowi oraz OWD informację o wysokości zobowiązań dłużnika wobec Skarbu Państwa z tytułu:
 - a) wypłaconych osobie uprawnionej świadczeń z FA na podstawie ustawy;
 - b) wypłaconych osobie uprawnionej zaliczek alimentacyjnych na podstawie ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej;
 - c) wypłaconych świadczeń z FA na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 1974 r. o funduszu alimentacyjnym (*ustawa o zaliczce alimentacyjnej*);
- przekazano do OWD – zgodnie z art. 27 ust. 7a ustawy o alimentach - informację o zobowiązaniach z tytułu:
 - a) świadczeń z FA wypłaconych osobie uprawnionej na podstawie ustawy,
 - b) zaliczek alimentacyjnych wypłaconych osobie uprawnionej na podstawie ustawy o zaliczce alimentacyjnej.

Badanie terminowości występowania przez GOPS do OWD o podjęcie działań wobec dłużników alimentacyjnych i przekazania powyższych informacji do OWD i dłużników wykazało, iż GOPS niezwłocznie przekazywał informacje tym podmiotom, i tak:

- liczba dni pomiędzy datą wydania decyzji a datą przekazania informacji OWD wynosiła: w 12 przypadkach - 0 dni (przekazano w tym samym dniu); w trzech przypadkach - jeden dzień (przekazano następnego dnia); w czterech przypadkach – równo po dwa i trzy dni, a w jednym przypadku - sześciu dni kalendarzowych od wydania decyzji;
- liczba dni pomiędzy datą wydania decyzji a datą przekazania informacji dłużnikom wynosiła w: sześciu przypadkach – 0 dni (przekazano w tym samym dniu); sześciu przypadkach – następnego dnia; pięciu przypadkach – dwa dni; dwóch przypadkach – trzy dni, a w jednym przypadku - sześciu dni kalendarzowych od wydania decyzji.

(akta kontroli str. 152-171)

1.6. Na podstawie dokumentacji dotyczącej 10 dłużników alimentacyjnych o najwyższej wartości zadłużenia na dzień 31 grudnia 2022 r., w tym: pięciu dłużników, o najwyższej wartości zadłużenia stanowiącego należności określone w art. 28 ust. 1 pkt 2 ustawy o alimentach i pięciu dłużników, o najwyższej wartości zadłużenia stanowiącego należności określone w art. 28 ust. 1 pkt 1 tej ustawy, ustalono, że we wszystkich badanych przypadkach GOPS, przekazywał informacje

²² Nr decyzji: FA-532/17/21, FA-532/11/21, FA-532/10/21, FA-532/23/21, FA-532/27/21, FA-532/9/21, FA-532/21/21, FA-532/28/21, FA-532/16/21, FA-532/12/21, FA-532/4/22, FA-532/6/22, FA-532/7/22, FA-532/8/22, FA-532/9/22, FA-532/12/22, FA-532/13/22, FA-532/14/22, FA-532/15/22, FA-532/16/22.

o zobowiązaniach dłużników, posiadających przekraczające sześć miesięcy zaległości z tytułu świadczeń z FA, do czterech z sześciu biur informacji gospodarczych²³, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Wg stanu na koniec 2022 r., wysokość zadłużeń od dnia powstania zaległości za okres dłuższy niż 6 miesięcy, po przeprowadzonym badaniu na próbie:

- pięciu przypadków dłużników²⁴, o najwyższej wartości zadłużenia z tytułu należności określonych w art. 28 ust. 1 pkt 2 ustawy o alimentach, wahała się między 21,36 tys. zł a 32,28 tys. zł;
- pięciu dłużników²⁵, o najwyższej wartości zadłużenia z tytułu należności określonych w art. 28 ust. 1 pkt 1 ustawy o alimentach, wahała się między 80,16 tys. zł a 187,45 tys. zł.

(akta kontroli str. 215-224)

1.7. GOPS nie zamieszczał w Krajowym Rejestrze Zadłużonych²⁶ informacji, o których mowa w art. 8a ust. 1 pkt 2 ustawy o alimentach, z uwagi na to, iż w latach 2022-2023²⁷ nie zaistniała w GOPS sytuacja (zobowiązania określone w art. 28 ust. 1 pkt. 1 i 2 ustawy o alimentach), w przypadku których komornik nie prowadził egzekucji, a zaległość powstała za okres dłuższy niż trzy miesiące.

(akta kontroli str. 270-279)

1.8. W latach 2021-2023 (dla każdego osobno), liczba wykazanych w sprawozdaniach FA dłużników alimentacyjnych, wobec których podjęto poszczególne działania określone w ustawie o alimentach (niezależnie od terminu ich podjęcia), kształtowała się następująco: w 2021 r. – 75, w 2022 r. – 40 (spadek rok do roku o 47%), a w 2023 r. – siedmiu (spadek o 83% w tym okresie).

(akta kontroli str. 270-279)

1.9. W latach 2021-2023 GOPS względem dłużników alimentacyjnych podejmował m.in. następujące działania:

- 1) odebranie od OWW wniosków o podjęcie działań wobec dłużników (art. 3 ust. 5 ustawy) w łącznej liczbie 60, odpowiednio: 29, 24 i 7;
- 2) przeprowadzenie przez OWD wywiadu - 52, odpowiednio: 21, 28 i 3;
- 3) przekazanie komornikom sądowym informacji mających wpływ na egzekucję zasądzonych alimentów pochodzących z wywiadu oraz oświadczenia: dwa w 2021 r. i trzy w 2023 r.;
- 4) zobowiązanie dłużników do zarejestrowania się w PUP jako bezrobotny albo poszukujący pracy: po jednym w 2021 i 2022 r. oraz cztery w 2023 r.;
- 5) poinformowanie właściwego PUP o potrzebie aktywizacji zawodowej dłużników: jedno w 2021 r.;
- 6) nie otrzymano od starosty informacji o odmowie dokonania przez dłużników czynności, o których mowa art. 5 ust. 3;
- 7) wszczęcie postępowania o uznanie dłużnika za uchylającego się od ZA: siedem w 2021 r. i po trzy w 2022 i 2023 r.;
- 8) wydanie decyzji o uznaniu dłużnika za uchylającego się od ZA: cztery w 2021 r., pięć w 2022 r. oraz jedna w 2023 r.;
- 9) wydanie decyzji o umorzeniu postępowania dotyczącego uznania dłużnika za uchylającego się od ZA: dwie w 2021 r. i ani jednej w latach 2022-2023;

²³ Pięciu istniejących na dzień 31 grudnia 2022 r. (Bisnode Międzynarodowe Biuro Informacji Gospodarczej S.A. zostało zlikwidowane z końcem 2021 r. a wykreślone 8 lipca 2022 r. z Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego).

²⁴ Sprawy dłużników alimentacyjnych o oznaczeniu D41, D21, D11, D1 i D28.

²⁵ Sprawy dłużników alimentacyjnych o oznaczeniu: DA-21, DA-41, DA-1, DA-111, DA-35.

²⁶ <https://krz.ms.gov.pl/>

²⁷ Wg danych do 15 grudnia 2023 r.

- 10) złożenie wniosku o ściganie za przestępstwo określone w art. 209 Kk: pięć w 2021 r., cztery w 2022 r. i jedno w 2023 r.;
- 11) skierowanie do starosty wniosku o zatrzymanie dłużnikowi prawa jazdy - 11: po pięć w 2021 i 2022 r. oraz jedno w 2023 r.;
- 12) skierowanie do starosty wniosków o uchylenie decyzji o zatrzymaniu prawa jazdy dłużnikowi: jeden w 2021 r. i ani jednego w latach 2022-2023;
- 13) przekazanie – zgodnie z art. 8a ust. 1 pkt 1 ustawy o alimentach - informacji gospodarczych do biur wynikających z tytułów, o którym mowa w art. 28 ust.1 pkt 1 i 2 ustawy o alimentach - 105: 39 w 2021 r., 66 w 2022 r. i ani jednego w 2023 r.

(akta kontroli str. 212)

1.10. W latach 2022-2023 liczba złożonych wniosków zakończonych wydaniem decyzji pozytywnych w kwestii ustalenia prawa do świadczeń z FA wyniosła łącznie 42, po 21 w każdym z tych lat. W 2023 r. dwa wnioski były w trakcie rozpatrywania, z czego 31 grudnia 2023 r. pozytywnie rozpatrzono jeden, a kolejny w 2024 r. Żadnego z wniosków nie rozpatrzono negatywnie bądź pozostawiono bez rozpatrzenia.

Badaniem prawidłowości podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych objęto postępowanie wobec 10 dłużników, dla których GOPS stanowił OWD oraz pięciu dłużników, dla których GOPS stanowił jednocześnie OWW i OWD.

Na podstawie dokumentacji dotyczącej 10 postępowań prowadzonych w związku z otrzymaniem przez GOPS wniosku OWW o podjęcie działań wobec dłużników alimentacyjnych, w którym GOPS stanowił jedynie OWD ustalono, że:

- wezwania do dłużników alimentacyjnych w celu przeprowadzenia wywiadu oraz odebrania oświadczenia w terminach od 1 do 9 dni od otrzymania wniosku OWW o podjęcie działań w stosunku do dłużnika;
- wszystkie 10 wezwań do dłużników w celu przeprowadzenia wywiadu oraz odebrania oświadczenia wysłano bez zbędnej zwłoki;
- sześciu z 10 dłużników nie stawiało się na wezwanie w celu przeprowadzenia wywiadu oraz nie złożyło oświadczenia, pomimo skutecznego doręczenia wezwań. Wobec dwóch dłużników, którzy uniemożliwili przeprowadzenie wywiadu wszczęto postępowanie w sprawie uznania ich za uchylających się od ZA²⁸, a w czterech przypadkach wydane wcześniej decyzje o uznaniu dłużnika za uchylającego się od obowiązku pozostawały w mocy²⁹;
- w ww. dwóch przypadkach niezwłocznie wystąpiono do organu prowadzącego postępowanie egzekucyjne o informacje dotyczące wywiązywania się dłużników z ZA, w celu ustalenia przesłanki z art. 5 ust. 3a ustawy o alimentach. Komornik poinformował o niewywiązywaniu się dłużników z zobowiązań;
- czterech dłużników złożyło oświadczenie oraz przeprowadzono z nimi wywiad, co udokumentowano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2011 r. w sprawie wzoru kwestionariusza wywiadu alimentacyjnego oraz wzoru oświadczenia majątkowego dłużnika alimentacyjnego³⁰;
- w trzech przypadkach GOPS nie wystąpił do PUP, z uwagi na fakt, iż dzięki założonej jednoosobowej działalności gospodarczej, podjętej pracy dorywczej w rolnictwie albo poza granicami kraju, osiągalni dochód i spłacali alimenty;
- w ww. czterech przypadkach GOPS przekazał komornikowi informacje istotne dla skuteczności EGZ, w tym zawarte w wywiadzie i oświadczeniu dłużnika, stosownie do art. 3 ust. 7 oraz art. 5 ust. 1 ustawy o alimentach;

²⁸ W 2021 r.

²⁹ Wywiady alimentacyjne i odbiór oświadczeń majątkowych zostały rzetelnie udokumentowane.

³⁰ Dz. U. Nr 73, poz. 395, dalej: rozporządzenie w sprawie wzoru kwestionariusza wywiadu alimentacyjnego.

- w siedmiu przypadkach wydano decyzję o uznaniu dłużnika za uchylającego się od ZA zgodnie z art. 5 ust. 3 ustawy o alimentach, w dwóch – postępowanie wszczęto w listopadzie 2021 r., i niezwłocznie wydano decyzje o uznaniu dłużnika za uchylającego się od ZA³¹. W jednym przypadku - pomimo pozostającej w mocy decyzji o uznaniu dłużnika za uchylającego się od zobowiązań - dłużnika zgłosił się w 2021 r. na wywiad, gdzie m.in. ustalono jego sytuację materialną (zarejestrowany w PUP jako długotrwale bezrobotny) i skierowano do PUP wnioski o potrzebie aktywizacji zawodowej. W wyniku kolejnych wezwań do aktywizacji oraz działań podjętych przez GOPS, dłużnik przedstawił umowę o pracę zawartą w styczniu 2024 r.;
- wobec dwóch dłużników, w stosunku do których wydano decyzje o uchylaniu się od obowiązku alimentacyjnego, GOPS złożył w 2022 r. wnioski o ściganie za przestępstwo określone w art. 209 Kk. W stosunku do jednego z nich, prokuratura odmówiła wszczęcia postępowania z powodu uznania, iż czyn ten nie zawiera ustawowych znamion czynu zabronionego, a co do drugiego, Policja wszczęła postępowanie, ale do stycznia 2024 r. GOPS nie otrzymał jeszcze informacji o zakończeniu postępowania. W siedmiu przypadkach w aktach spraw znajdowały się informacje o złożeniu takiego wniosku we wcześniejszym okresie³²;
- w pięciu przypadkach GOPS miał wiedzę³³ odnośnie posiadania/nieposiadania przez dłużnika aktualnego prawa jazdy, w tym informacje potwierdzające zatrzymanie mu tych uprawnień. Wobec powyższego, nie w każdym przypadku GOPS kierował wnioski o ponowne zatrzymanie prawa jazdy (jeden z nich nie figurował w rejestrze Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców³⁴ a zamieszkiwał poza terenem gminy), w trzech przypadkach wobec dłużnika, uznanych za uchylających się od zapłaty ZA, GOPS występował do starosty, a ten - po spełnieniu przesłanek - wydawał decyzje o zatrzymaniu prawa jazdy. Kierownik wyjaśniła, że opcja kierowania zapytań do CEPIK miała być wdrożona w portalu Emp@tia przez Ministerstwo, *ale do tej pory nie została uruchomiona i brak jakichkolwiek informacji aby ten zakres miał być realizowany*. Wyjaśniła, że dla organu właściwego zdobywanie informacji bezpośrednio od starosty, jest znacznie prostsze, a jednocześnie znacznie skraca czas ich pozyskiwania.

(akta kontroli str. 172-207, 212, 270-279, 282)

Na podstawie dokumentacji dotyczącej pięciu postępowań, w których GOPS stanowił jednocześnie OWW i OWD ustalono, że:

- decyzje o ustaleniu prawa do świadczeń alimentacyjnych wydawano w terminach od 15 do 31 dni od otrzymania wniosku o przyznanie świadczenia, co wynikało m.in. z konieczności weryfikacji danych, zasięgania informacji z różnych systemów oraz instytucji i uprawnionych stron w zakresie właściwego ustalenia przyznania świadczeń alimentacyjnych³⁵;
- wezwania do dłużnika alimentacyjnego w celu przeprowadzenia wywiadu oraz odebrania od niego oświadczenia, GOPS wysyłał w dzień wydania decyzji w sprawie przyznania osobie uprawnionej świadczenia z FA³⁶;

³¹ W 2021 r.

³² W aktach znajdują się informacje z policji o odmowie wszczęcia postępowania oraz o umorzeniu wcześniejszych postępowań.

³³ M.in. w wywiadach DA sami wskazali, że posiadają albo nie posiadają prawa jazdy.

³⁴ Dalej: *CEPIK*.

³⁵ Niejednokrotnie wzywano stronę do uzupełnienia dokumentacji, lub sama strona przedkładała nowe lub zaktualizowane dokumenty w trakcie prowadzonego postępowania (np. informacje o zmianie dowodu osobistego, PIT-11, porównanie danych w systemie Emp@tia, pozyskanie zaświadczenie od organu egzekucyjnego wymagającego korekty, itp.).

³⁶ Wywiady alimentacyjne i odbiór oświadczeń majątkowych zostały rzetelnie udokumentowane.

- czterech dłużników złożyło oświadczenie oraz przeprowadzono z nimi wywiad, co udokumentowano zgodnie z rozporządzeniem w sprawie wzoru kwestionariusza wywiadu alimentacyjnego;
- w jednym przypadku uzyskania informacji o zarejestrowaniu w PUP poinformowano ten urząd o potrzebie aktywizacji zawodowej dłużnika. Dłużnik nie stawiał się na termin aktywizacji w PUP. GOPS wystąpił dwukrotnie do dłużnika (w 2022 r. i 2023 r.) w celu zarejestrowania się w PUP albo przedłożenia umowy o pracę (w razie podjęcia zatrudnienia); w jednym przypadku uzyskania informacji o posiadaniu statusu inwalidy niezdolnego do pracy oraz pobieraniu przez niego zasiłku rehabilitacyjnego, nie poinformowano PUP o potrzebie aktywizacji zawodowej dłużnika; w dwóch przypadkach dłużnicy alimentacyjni pracowali zawodowo (w tym w gospodarstwie rolnym), a z części otrzymywanego wynagrodzenia, następowało potrącenie alimentacyjne;
- do wniosku o przyłączenie się do postępowania egzekucyjnego, o którym mowa w art. 27 ust. 3a ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, dołączano we wszystkich przypadkach ostateczną decyzję przyznającą świadczenie z FA osobie uprawnionej;
- GOPS we wszystkich przypadkach zgłoszenia się dłużników w celu przeprowadzenia wywiadu przekazał niezwłocznie komornikowi informacje istotne dla skuteczności EGZ, stosownie do art. 5 ust. 1 ustawy o alimentach;
- jeden z dłużników nie stawiał się na wezwanie GOPS w celu przeprowadzenia wywiadu oraz nie złożył oświadczenia pomimo doręczenia wezwań.

Wobec wyżej wymienionego dłużnika:

- wszczęto postępowanie dotyczące uznania dłużnika za uchylającego się od ZA oraz wystąpiono do komornika o informacje dot. wywiązywania się dłużnika z ZA zgodnie z art. 5 ust. 3a ustawy o alimentach;
- niezwłocznie wydano decyzję o uznaniu dłużnika za uchylającego się od ZA;
- złożono wniosek o ściganie za przestępstwo określone w art. 209 Kk, a w odpowiedzi, Prokuratura przekazała informację o umorzeniu dochodzenia z powodu braku znamion czynu zabronionego;
- skierowano zapytanie do starosty, a także wystąpił do niego o zatrzymanie prawa jazdy; w odpowiedzi ten poinformował GOPS o zatrzymaniu uprawnień;

W żadnym ze zbadanych w obu próbach przypadkach, GOPS:

- nie występował o ustalenie alimentów od innych osób³⁷,
- nie przekazywał do sądu informacji o opieszałości komornika sądowego³⁸.

(akta kontroli str. 193-207, 281-283)

1.11. GOPS zawarł 15 września 2014 r.³⁹ z PUP porozumienie⁴⁰ w sprawie Samorządowej Elektronicznej Platformy Informacyjnej (SEPI) służącej międzyinstytucjonalnej wymianie informacji. Dzięki niej GOPS miał i ma dostęp do danych i informacji o tym, czy dany dłużnik alimentacyjnych nie figuruje w rejestrach osób bezrobotnych. Dotychczasowa współpraca GOPS z PUP dotycząca działań w zakresie aktywizacji zawodowej dłużników polegała m.in. na:

- sporządzeniu odpowiednich wniosków w formie papierowej i tradycyjnej tj. poprzez korespondencję pisemną, przekazywaną za pośrednictwem operatora pocztowego,
- po uzyskaniu informacji o dłużniku, organ właściwy występował do PUP z wnioskiem o możliwości aktywizacji zawodowej, przy czym – jak wyjaśniła

³⁷ Na podstawie art. 7 ustawy o alimentach.

³⁸ Na podstawie art. 3 ust. 8 ustawy alimentach.

³⁹ Na czas nieokreślony.

⁴⁰ Zawarte z Urzędem Pracy Powiatu Krakowskiego.

Kierownik – w niektórych sytuacjach nie było możliwości ujęcia dłużnika z powodu jego karencji w ewidencji oraz w rejestrach osób poszukujących pracy. Wskazała ponadto, że zdarzały się sporadyczne przypadki monitorowania dłużnika poprzez kontakt telefoniczny.

Kierownik wyjaśniła, że w zakresie objętym kontrolą GOPS, nie zdarzyły się przypadki, aby PUP nie udzielił informacji o dłużniku alimentacyjnym oraz, że nie prowadził ewidencji pism zwrotnych z PUP. Wskazała, że cyt.: *liczba dłużników nie jest aż tak duża żeby prowadzić dodatkowe rejestry, w każdej chwili jest dostęp do teczki każdego dłużnika.*

(akta kontroli str. 270-280)

Z informacji zasięgniętych w PUP⁴¹ wynika, że w okresie objętym kontrolą:

- w dwóch przypadkach PUP realizował działania aktywizujące zawodowo dłużników alimentacyjnych⁴²,
- do PUP z GOPS nie wpłynął wniosek o podjęcie działań w trybie art. 5 ust. 2 pkt 2 ustawy o alimentach,
- PUP poinformował GOPS o pozbawieniu statusu dwóch osób bezrobotnych będących dłużnikami z tytułu nie stawienia się w PUP w wyznaczonym terminie i niepowiadomienia⁴³ o uzasadnionej przyczynie tego niestawiennictwa⁴⁴.

Ponadto poinformowano, że:

- w przypadku pozbawienia statusu osoby bezrobotnej lub poszukującej pracy będącej dłużnikiem, PUP zawiadamia ośrodki pomocy społecznej (OPS) o zaistniałej sytuacji wraz z informacją o powodach skutkujących pozbawieniem statusu;
- OPS otrzymują informację w przypadku, gdy bez uzasadnionej przyczyny dłużnik odmówi, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o *promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*⁴⁵, przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia (lub innej pracy zarobkowej), wykonywania prac społecznie użytecznych/interwencyjnych, robót publicznych, udziału w szkoleniu/stażu (...);
- PUP, pomimo wprowadzonych ograniczeń w bezpośredniej obsłudze klientów⁴⁶, dla dwóch osób w latach 2022 i 2023 prowadził działania aktywizacyjne (np. poradnictwo zawodowe, wizyty u doradcy zawodowego lub pośrednika pracy) w zakresie udzielania informacji o możliwościach i zakresie pomocy, udzielaniu pomocy w znalezieniu pracy przez pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe.

(akta kontroli str. 312-313, 325-326)

1.12. Badanie wszystkich objętych próbą kontrolną spraw dotyczących dłużników alimentacyjnych, gdzie GOPS był zarówno OWW oraz OWD (okres świadczeniowy 2021/2022) wykazało, iż do wniosków o wszczęcie postępowania egzekucyjnego (lub o przyłączenie do tegoż) OWW dołączał - zgodnie z art. 27 ust. 8 pkt 1 ustawy o alimentach - ostateczne decyzje w sprawie przyznania osobie uprawnionej świadczeń z FA.

(akta kontroli str. 172-204, 324)

1.13. W latach 2022-2023 GOPS wydał pięć decyzji o uznaniu dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się od ZA, tj. odpowiednio trzy i dwie. W tym samym okresie wszczęto jedno postępowanie⁴⁷ w sprawie uznania dłużnika za uchylającego się od ZA. Po otrzymaniu odpowiedniej informacji od organu egzekucyjnego, tj. czy

⁴¹ Na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f) ustawy o NIK.

⁴² W związku ze złożonymi wnioskami GOPS w latach 2020 i 2021.

⁴³ W okresie do 7 dni.

⁴⁴ Na podstawie art. 33 ust 4 pkt 4 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

⁴⁵ Dz. U. z 2023 r. poz. 735, 1429, 1723, 1737, dalej *ustawa o promocji zatrudnienia*.

⁴⁶ Wynikających z wprowadzonego stanu epidemii na skutek rozprzestrzeniania się wirusa COVID-19.

⁴⁷ Z dniem 14 kwietnia 2023 r.

dłużnik wywiązuje się z art. 5 ust. 3 ustawy o alimentach, GOPS w 2024 r. wydał decyzję uznającą dłużnika za uchylającego się od ZA.

Dwie decyzje kończące postępowanie doręczone zostały w sposób określony w art. 43⁴⁸ ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego⁴⁹, dwie w sposób określony w art. 44 Kpa, a jedna odebrana przez adresata osobiście⁵⁰. W żadnym z ww. przypadków nie doszło do obalenia domniemania doręczenia⁵¹.

(akta kontroli str. 205, 208-209, 212-213, 270-279)

1.14. W sytuacjach określonych w art. 132 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy⁵² nie wytaczano powództwa przeciwko zobowiązanym w dalszej kolejności do uiszczania alimentów (w latach 2022-2023).

(akta kontroli str. 210-211, 270-278)

Badanie przeprowadzone na wybranych przez kontrolera pięciu sprawach⁵³ dotyczących sytuacji ekonomicznej osób zobowiązanych do alimentacji innych niż dłużnik alimentacyjny wykazało, że nie zaistniały przesłanki do wystąpienia przez GOPS na podstawie art. 7 ustawy o alimentach z powództwem do osób innych niż dłużnik alimentacyjny, a to z uwagi na wskazanie w oświadczeniu, że:

- osoby te już nie żyły,
- przebywały na rencie zdrowotnej lub były niepracującymi osobami w podeszłym wieku (m.in. powyżej 70 r.ż.),
- pracowały poza granicami kraju bądź nie było z nimi kontaktu / nieznane było ich miejsce pobytu, ani sytuacja materialna⁵⁴.

(akta kontroli str. 300, 329)

Kierownik GOPS wyjaśniła, że *w/w działanie mogłoby być społecznie nieakceptowalne (...), dotyczy to osób starszych schorowanych lub obciążonych wielochorobowością, często niepełnosprawnych o niskich dochodach i znaczących wydatkach na leki. Niektórzy dziadkowie utrzymują relacje rodzinne z wnukami a podejmowanie powyższych działań miałyby negatywne skutki dla tych relacji.* Ponadto wskazała, że możliwość wystąpienia z powództwem, ograniczona jest tylko w sytuacji, gdy osoba uprawniona⁵⁵ pobiera świadczenia z FA lub gdy prowadzone są działania wobec dłużników alimentacyjnych⁵⁶; wnioskodawcy informowani są o tym w momencie wypełnienia oświadczenia o dalszych osobach zobowiązanych do alimentacji, a jednocześnie informują GOPS, że takie działanie będzie mieć bezpośredni wpływ na pogorszenie się relacji rodzinnych jak i tak nienajlepszej sytuacji finansowej.

(akta kontroli str. 210-211, 270-279)

Na stronie internetowej GOPS zamieszczono informacje dotyczące uprawnień wierzycieli alimentacyjnych, jednak bez tych - przewidzianych w art. 132 Kodeksu rodzinnego – wskazujących na możliwości nałożenia obowiązku alimentacyjnego na

⁴⁸ Dorosłemu domownikowi.

⁴⁹ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 775, 803) Kodeks postępowania administracyjnego, ze zm. dalej Kpa.

⁵⁰ W jednym przypadku (FA-534/5-2/23; DA:213) decyzji jeszcze nie wydano z uwagi na brak odpowiedzi ze strony organu egzekucyjnego, pomimo zastosowanych pisemnych ponagleń oraz monitów.

⁵¹ Zawiadomienia o wszczęciu postępowania zawierały pouczenie o zasadach przewidzianych w art. 41 Kpa, a doręczone zostały w jednym przypadku do rąk własnych adresata, w jednym przypadku – w sposób określony w art. 43, a w czterech przypadkach - w sposób określony w art. 44 Kpa.

⁵² Dz. U. z 2023 r. poz. 2809, dalej: *Kodeks rodzinny*.

⁵³ Dłużnik alimentacyjny nr: 128, 167, 169, 177, 178.

⁵⁴ Na podstawie informacji zawartych w aktach spraw m.in. w Oświadczeniu wnioskodawcy o miejscu zamieszkania, wieku, zatrudnieniu i sytuacji ekonomicznej osób zobowiązanych względem osoby uprawnionej do alimentacji, innych niż dłużnik alimentacyjny, stanowiącym załącznik do wniosku o przyznanie prawa do świadczeń z FA.

⁵⁵ Lub jej przedstawiciel ustawowy.

⁵⁶ Art. 7 ustawy o alimentach.

zobowiązanego w dalszej kolejności. Kierownik GOPS wyjaśniła, że z przepisów prawa, nie wynika obowiązek umieszczenia na stronie internetowej ww. informacji dotyczących wierzycieli alimentacyjnych. Dodała, iż *GOPS nigdy nie miał zaleceń ani też rekomendacji z organu nadzorującego (...), ale pomimo tego, ww. informacja została uzupełniona*⁵⁷.

(akta kontroli str. 210-211, 221-222, 270-279)

1.15. W okresie objętym kontrolą GOPS składał zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa w oparciu o art. 209 Kk, tj. przestępstwa tzw. niealimentacji, i tak GOPS:

- a) w 2021 r. złożył 22 zawiadomienia do prokuratury (*zawiadomienie*); prokuratura umorzyła cztery z nich, a w dwóch przypadkach odmówiono wszczęcia postępowania;
- b) w 2022 r. złożył osiem zawiadomień; w tym samym roku prokuratura umorzyła dziewięć postępowań, w pięciu przypadkach odmówiła ich wszczęcia, a dwa zostały zawieszone;
- c) w 2023 r. (do 31 grudnia) nie złożył zawiadomień z tego tytułu; prokuratura umorzyła z tego tytułu dwa postępowania.

GOPS w sposób wystarczający wykazał wystąpienie przesłanek uznania dłużników alimentacyjnych za uchylających się od ZA.

Ponadto na podstawie próby pięciu badanych spraw⁵⁸, w których do właściwych organów GOPS skierował zawiadomienia o tzw. niealimentacji⁵⁹, stwierdzono, że każde z nich zawierało: podstawę prawną oraz dane dłużnika alimentacyjnego, uzasadnienie, kserokopie: wniosku o podjęcie działań wobec dłużnika, zaświadczeń o bezskuteczności EGZ, odpis decyzji o uznaniu dłużnika za uchylającego się od ZA.

Kierownik wyjaśniła, że:

- GOPS nie prowadził rejestru dotyczących przyczyn umarzania bądź odmawiania postępowań przez prokuratora, gdyż nie było takiego obowiązku ustawowego, a w ostatnich pięciu latach podejmowanych przez GOPS działań wobec dłużników alimentacyjnych w zakresie zawiadomień z art. 209 Kk, GOPS cyt.: *nie doczekał się ani jednego przypadku aby te działania były zakończone skutecznie*;
- liczba kierowanych zawiadomień wynikała z przepisu art. 5a ust. 2 ustawy o alimentach, na podstawie którego w przypadku, w gdy w obrocie prawnym znajduje się decyzja o uznaniu dłużnika za uchylającego się od ZA, nie wszczyna się kolejnej procedury, jak również nie składa się wniosku o zatrzymanie prawa jazdy i wniosku o ściganie z art. 209 § 1 Kk;
- GOPS, co do tego samego dłużnika alimentacyjnego, nie składał kolejnych zawiadomień w kolejnych okresach świadczeniowych (gdy w obrocie prawnym istniała już wcześniejsza prawomocna decyzja o uznaniu dłużnika za uchylającego się od ZA),
- z uwagi na fakt, iż okres świadczeniowy 2023/2024 zaczyna się dopiero od 1 października 2023 r., GOPS wydał decyzje przyznające świadczenia z FA w okresie październik-listopad 2023 r. w oparciu o art. 20 ust. 4 i ust. 5 oraz art. 25 ustawy o alimentach odwołującym się do odpowiednich przepisów Kpa,

⁵⁷ Na stronie internetowej GOPS jeszcze w trakcie kontroli.

⁵⁸ Sprawy, gdzie OWD (GOPS) wydał decyzję o uznaniu DA za uchylającego się od ZA: Nr: FA-534/29/21 (DA: 234), FA-34/30/21 (DA: 142), FA-534/5/22 (DA: 239), FA-534/9/22 (DA: 240), FA-534/25/23 (DA: 164).

⁵⁹ W dwóch sprawach umorzono postępowanie (brak znamion czynu zabronionego; DA: 240, DA: 164), w jednej odmówiono wszczęcia postępowania (brak znamion czynu zabronionego; DA: 142), w jednym przypadku wszczęto postępowanie (na dzień 29 stycznia 2024 r. Prokuratura nie poinformowała o podjętych dalej czynnościach), a w jednym zawieszono postępowanie (z uwagi na nieznane miejsce przebywania dłużnika).

- GOPS wobec dłużników, których wierzyciele posiadali przyznane prawo do świadczeń z FA przez GOPS na podstawie art. 209 § 3 Kk, czyli poza trybem określonym w ustawie o alimentach, kierował do organów ścigania zawiadomienia o możliwości popełnienia przestępstwa z art. 209 Kk w związku z art. 304 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego⁶⁰ (z urzędu),
- w każdym przypadku odpowiedzi na zawiadomienie, prokuratura powoływała się na brak czynu zabronionego.

(akta kontroli str. 172-203, 220-221, 267, 270-279)

Kierownik podkreśliła, że *złożenie wniosku o ściganie za przestępstwo określone w art. 209 Kk jest mało efektywnym sposobem na zwiększenie skuteczności dochodzenia zwrotów, generuje za to dodatkowe koszty po stronie organy właściwego dłużnika.*

Ponadto, na podstawie analizy dobranej próby pięciu spraw⁶¹, w których do właściwych organów GOPS skierował zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa niealimentacji i zakończonych umorzeniem postępowania, stwierdzono, że każde z tych zawiadomień, zawierało podstawę prawną (art. 209 Kk oraz art. 304 §2 Kpk), dane dłużnika alimentacyjnego, uzasadnienie skierowania, kserokopie: zaświadczeń o bezskuteczności EGZ, decyzji o przyznaniu świadczenia alimentacyjnego i wyroków sądowych dotyczących przyznania alimentów.

W piśmie z Prokuratury⁶² do GOPS z 4 grudnia 2017 r. wskazano, że w związku z obserwowanym znacznym wzrostem wpływu do prokuratury pisemnych zawiadomień⁶³, organem uprawnionym do prowadzenia postępowań sprawdzających/przygotowawczych, w zakresie podejrzenia popełnienia przestępstwa niealimentacji jest Policja, a Prokuratura, zgodnie z art. 326 Kpk, sprawuje nadzór nad ww. postępowaniami.

(akta kontroli str. 225-226, 267-279)

W nawiązaniu do powyższych wyjaśnień NIK zauważa, że składanie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa tzw. niealimentacji może stanowić element sprzyjający skuteczności działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych.

1.16. W latach 2022 i 2023 GOPS nie umarzał należności, o których mowa w art. 28 ust. 1 pkt 1, 2 i 4. W ww. okresie złożono dwa wnioski o umorzenie należności (oba w 2023 r.). Dwa wnioski zostały załatwione w sposób odmowny⁶⁴.

(akta kontroli str. 212, 270-279, 347-349)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość.

W 10 badanych sprawach nie przekazywano do wszystkich BIG pełnych informacji o zobowiązaniu lub zobowiązaniach dłużników alimentacyjnych posiadających najwyższe, przekraczające sześć miesięcy zaległości z tytułu świadczeń z FA. Informacje gospodarcze o zobowiązaniach dłużników alimentacyjnych przekazywano do czterech z sześciu biur informacji gospodarczych⁶⁵; do ERIF Biuro Informacji Gospodarczej S.A. z siedzibą w Warszawie (ERIF), do Krajowego Rejestru Długów

⁶⁰ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. (Dz. U. z 2024 r. poz. 37) Kodeks postępowania karnego, dalej *Kpk*.

⁶¹ Sprawy, gdzie OWW (GOPS) wydał decyzję o przyznaniu świadczenia alimentacyjnego, bez wydania decyzji o uznaniu dłużnika za uchylającego się od ZA: Nr: FA-534/49/21 (DA: 111), FA-534/25/21 (DA:153), FA-534/43/21 (DA:177), FA-534/26/21 (DA:199), FA-534/9/22 (DA: 240).

⁶² Prokuratura Rejonowa Kraków-Krowodrza.

⁶³ Dotyczących podejrzenia popełnienia przestępstwa z art. 209 Kk.

⁶⁴ Wnioski o umorzenie należności z FA, które wpłynęły w 2023 r. były złożone przez tego samego dłużnika o różnych sygnaturach akt i prowadzonych postępowaniach egzekucyjnych. Zostały rozpatrzone odmownie na podstawie argumentacji zawartej w uzasadnieniach decyzji.

⁶⁵ Pięciu istniejących na dzień 31 grudnia 2022 r. (Bisnode Międzynarodowe Biuro Informacji Gospodarczej S.A zostało zlikwidowane końcem 2021 r. a 8 lipca 2022 r. wykreślone z Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego).

Biuro Informacji Gospodarczej S.A z siedzibą we Wrocławiu (KRD), do BIG InfoMonitora S.A. (*InfoMonitor*) z siedzibą w Warszawie oraz do Krajowej Informacji Długów, Telekomunikacji Biuro Informacji Gospodarczej S.A (*KIDTT*) z siedzibą w Kielcach⁶⁶, pomijając Krajowe Biuro Informacji Gospodarczej S.A. (*KBIG*) z siedzibą w Krakowie. Stanowiło to naruszenie art. 8a ust. 1 pkt 1 ustawy o alimentach.

Stan należności po pięciu analizowanych spraw dłużników alimentacyjnych (art. 28 ust. 1 pkt 2 i art. 28 ust. 1 pkt 1 ustawy o alimentach) na koniec 2023 r. wynosił odpowiednio: 128,94 tys. zł i 612,2 tys. zł.

Pracownik FA odpowiedzialny za przesyłanie danych wskazał, że po powzięciu informacji o obowiązku przekazywania informacji o dłużnikach alimentacyjnych do *Bisnode*, GOPS wielokrotnie próbował przesłać wymagane informacje, jednak w odpowiedzi cyt.: *otrzymano informację, że trwają prace nad dopracowaniem technicznym całego systemu*; kolejne próby przesyłania do tego biura informacji o zadłużeniach poszczególnych dłużników alimentacyjnych również napotykały na problemy techniczne aż do dnia, w którym pojawił się komunikat o zakończeniu działalności przez *Bisnode*. Pracownik FA wyjaśniła, że GOPS nie zawarł umowy z *KBIG*, co uniemożliwiało przekazywanie danych do tego biura.

(akta kontroli str. 52, 215-224, 227-264, 270-279, 281-289, 321-322)

Pracownik FA wyjaśnił m.in., że:

- 12 lutego 2024 r. (w trakcie kontroli NIK) sporządzono wniosek o przydzielenie dostępu do systemu i przesłano go drogą tradycyjną (papierową) do *KBIG*,
- komunikacja z biurami następuje przez wygenerowanie pliku w systemie dziedzinowym, a następnie wgranie tego pliku do systemu informatycznego poszczególnych biur i *GOPS podczas realizacji zadania na swojej drodze napotykał szereg problemów technicznych, które nie pozwoliły na rzetelne i prawidłowe zaczytywanie danych*,
- niejednokrotnie biura dokonują zmian w programach, co wiązało się z koniecznością ponownego zaznajomienia się przez pracownika z nowym systemem,
- *biura bez poinformowania OWW usuwają dłużników, tłumaczą się, że ich systemy dostosowane są do obowiązujących przepisów wynikających z ustawy o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych*⁶⁷,
- kontakt z biurami był/jest utrudniony; odbywa się przez centralę infolinii, a w niektórych przypadkach mailowo, przez co czas oczekiwania na wyjaśnienie problemów jakie napotyka w danym czasie GOPS, wydłuża czas realizacji zadania (czasochłonne oczekiwanie na połączenie z konsultantem, jako jedynej drogi kontaktu; zgłoszenie problemu drogą mailową, oraz uzyskana odpowiedź *po jakimś czasie często nie rozwiązuje danego problemu*),
- biura nie mają oferty szkoleniowej, przez co pracownik dokonuje samokształcenia w tym zakresie.

Dodała, że problemami technicznymi związanymi z danymi to m.in.: nieprawidłowość danych, albo to, że dłużnik alimentacyjny wcale *nie jest wczytany*; na podstawie art. 31 ust. 9 ustawy o BIG, biuro ma obowiązek automatycznie usuwać dane i wszelkie informacje gospodarcze (w tym dane o dłużnikach) po sześciu latach; pojawiają się wielokrotnie błędy przetwarzania danych dłużnika – status „nieprawidłowy”; system dziedzinowy generuje np. 60 dłużników, a do biura

⁶⁶ Działalność Krajowej Informacji Długów Telekomunikacyjnych BIG S.A. zakończono 1 lutego 2023 r.

⁶⁷ Dz. U. z 2023 r. poz. 2160, dalej: *ustawa o BIG*.

przekazywanych jest tylko 40 z nich, cyt.: *wychodzą błędy i trudno ustalić ich przyczynę*.

Wyjaśniła ponadto, że dłużnik alimentacyjny ma prawo zgłosić sprzeciw jeżeli jego dług będzie niezgodny, a jeżeli wierzyciel nie usunie wpisu mimo spłaty zadłużenia lub zamieści niezgodny z prawdą wpis, dłużnik może dochodzić swoich praw także na drodze postępowania cywilnego (zgłoszenie reklamacji czy sprzeciwu do konkretnego BIG). Podkreśliła jednocześnie, że: *niestety rzetelne wprowadzanie dłużników do rejestru BIG jest bardzo czasochłonne a ½ etatu i zakres działań do wykonania jest zadaniem, które stanowi utrudnienie realizacji zadania*

(akta kontroli str. 325-326, 321-322)

W nawiązaniu do powyższych wyjaśnień, NIK zauważa, że biorąc pod uwagę wagę również tej formy oddziaływania na dłużników alimentacyjnych, GOPS, napotykając na problemy z przesyłaniem czy aktualnością danych w systemach BIG, winien wykorzystać wszystkie możliwe sposoby kontaktu w tym przesyłania zapytań/informacji do wszystkich BIG, np. z wykorzystaniem drogi tradycyjnej, papierowej, bądź też równolegle skierować odpowiednie wnioski do ministra właściwego do spraw gospodarki, który sprawuje nadzór nad działalnością tych biur. Zdaniem NIK, przesyłanie informacji do wszystkich biur, stanowić może element sprzyjający większej skuteczności podejmowanych wobec dłużników czynności.

OCENA CZĄSTKOWA

W latach 2022-2023 GOPS podejmował działania mające na celu skłonienie dłużników alimentacyjnych do wywiązywania się z ich zobowiązań, w tym m.in. wystosowywał wezwania do wszystkich dłużników alimentacyjnych w celu przeprowadzenia wywiadu i odebrania oświadczenia, po otrzymaniu wniosku o podjęcie działań wobec dłużników alimentacyjnych, bądź po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie przyznania osobie uprawnionej świadczenia z FA. GOPS realizował zadania dotyczące dochodzenia należności od dłużników alimentacyjnych, wysyłał zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z art. 209 Kk. Szczegółowe badanie 10 postępowań, wykazało nieprawidłowości w postępowaniach z dłużnikami alimentacyjnymi⁶⁸ w postaci niewysyłania do wszystkich BIG informacji na temat ich zadłużeń. Informacje na temat ich zadłużeń wobec wierzycieli GOPS składał do BIG z różnych przyczyn technicznych nieregularnie, bądź w ogóle ich nie składał (brak umowy). Należy zauważyć, że GOPS, jeszcze w trakcie kontroli NIK, podjął udokumentowane działania zaradcze w zakresie przesyłania informacji do BIG.

OBSZAR

2. Prawdliwość sporządzania sprawozdań

Opis stanu faktycznego

2.1. Sprawozdania rzeczowo-finansowe (*sprawozdania FA*) za IV kwartał 2021 r., IV kwartał 2022 r. oraz II i IV kwartał 2023 r. przekazano⁶⁹ Wojewodzie Małopolskiemu (*Wojewoda*) odpowiednio 15 stycznia 2022 r., 13 stycznia 2023 r. oraz 15 lipca 2023 r. i 15 stycznia 2024 r.⁷⁰ tj. w terminach określonych w § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 września 2017 r. w sprawie sprawozdań FA z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów⁷¹ oraz zgodnie ze wzorami udostępnionymi drogą elektroniczną przez ministra właściwego do spraw rodziny, stosownie do art. 31 ust. 8 ustawy o alimentach.

(akta kontroli str. 53-151, 328)

2.2. W składanych przez GOPS sprawozdaniach FA wykazywano zwroty odsetek z FA, a nie wykazywano odsetek od zaliczek alimentacyjnych. Kierownik GOPS

⁶⁸ Z największymi wartościami zadłużenia.

⁶⁹ Drogą elektroniczną.

⁷⁰ Sprawozdania za IV kwartał 2021 r. oraz II kwartał 2023 r. zostały skorygowane przez GOPS w dniu cofnięcia sprawozdań przez Wojewodę Małopolskiego, tj. odpowiednio 20 stycznia 2022 r. oraz 2 sierpnia 2023 r.

⁷¹ Dz. U. poz. 1812, dalej: rozporządzenie w sprawie sprawozdań.

wyjaśniła, że pracownicy GOPS nie występowali o objaśnienia/instrukcje do Wojewody bądź do Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej w zakresie poprawności sporządzania sprawozdań FA w tym zakresie.

(akta kontroli str. 6-10, 53-137, 270-280)

2.3. W wyniku badania próby 15 dłużników alimentacyjnych, opisanej w pkt. 1.10. niniejszego wystąpienia, ustalono, że działania te były wykazywane w kwartalnych sprawozdaniach FA z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o alimentach.

(akta kontroli str. 62-137, 172-192)

W części F ww. sprawozdań FA nie wykazywano liczby podejmowanych działań, które doprowadziły do wzrostu ściągальności należności wymienionych w art. 28 ust. 1-4 ustawy o alimentach.

(akta kontroli str. 62-137)

W sprawie niewykazywania w sprawozdaniach FA liczby określonych działań, Kierownik GOPS wyjaśniła, że:

- obecne obowiązujące rozporządzenie w sprawie sprawozdań FA (...), które obowiązało OWD do sporządzania powyższych sprawozdań z wykorzystaniem systemów teleinformatycznych oraz przekazywania ich Wojewodzie drogą elektroniczną, nie posiada żadnych objaśnień, które wspomagałoby OWD w prawidłowym wypełnianiu obowiązującego druku sprawozdania FA,
- wypełniając część F sprawozdania organ właściwy posiłkuje się objaśnieniami z wcześniejszego rozporządzenia, które wskazywały, iż ocena podjętych w kwartale działań, które doprowadziły do wzrostu ściągальności należności wymienionych w art. 28 ust. 1 pkt 1-4 ustawy należy do OWD oraz OWW,
- organ właściwy może uzupełnić tylko te pozycje, w których widnieje „0” a działanie w nich wpisane powinny w sposób istotny i rzeczywisty mieć realny wpływ na wzrost ściągальności należności,
- skierowanie wniosku o zatrzymanie dłużnikowi alimentacyjnemu prawa jazdy jest jednym ze najskuteczniejszych działań wobec dłużnika, które ma realny wpływ na zwiększenie ściągальności,
- katalog działań wobec dłużnika alimentacyjnego powinien być urealniony do obecnych warunków i jednocześnie musi stanowić skuteczniejsze narzędzie dla organu właściwego.

(akta kontroli str. 281-283)

2.4. GOPS do realizacji zadań w zakresie świadczeń z FA używał oprogramowania⁷², umożliwiał współpracę z platformą Emp@tia, w tym w szczególności przez:

- obsługę wniosków / decyzji: wniosków o ustalenie prawa do świadczeń z FA, o wstrzymanie lub przywrócenie wstrzymanego prawa do świadczeń z FA, o sprawdzenie kompletności danych wniosku oraz załączników; decyzji przyznającej oraz zmieniającej do wniosku o ustalenie prawa do świadczeń z FA i decyzji dotyczącej świadczeń nienależnie pobranych,
- pełne rozliczenie dłużników alimentacyjnych, sprawozdawczość i zestawienia: generowanie danych za wybrany kwartał oraz zestawień świadczeń z podziałem na przyznane i wypłacone, za wybrany okres oraz wg typu świadczenia,
- raportowanie: predefiniowanych informacji o wydanych świadczeniach, wnioskach itp.; naliczania wysokości świadczeń na podstawie załączników do wniosku; kontrola spełnienia warunków przyznania świadczenia⁷³,
- obsługę wypłat świadczeń przez tworzenie harmonogramów i list wypłat świadczenia, a także generowanie: przelewów elektronicznych oraz list

⁷² System dziedziny NEMEZIS. Program ten posiadał aktualne świadectwo zgodności wydawane przez Departament Informatyki Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

⁷³ Na podstawie załączników do wniosku.

przelewów⁷⁴, wypłat w kasie, wypłat w kasie z podziałem alfabetycznym, wypłat przekazem pocztowym czy zestawień wypłaconych świadczeń dla wybranej listy wypłat⁷⁵.

(akta kontroli str. 270-280)

Badanie próby 20 złożonych wniosków oraz wydanych decyzji dotyczących okresu 2021-2022 wykazało, że system dziedziny umożliwił wygenerowanie, sortowanie oraz monitorowanie danych dotyczących złożonych jak i rozpatrzonych wniosków (wydanych decyzji) m.in. po numerze oraz typie wniosku, imieniu i nazwisku, numerze PESEL, dacie złożenia wniosku czy statusie sprawy.

(akta kontroli str. 53-61)

Z kolei wykazane w sprawozdaniach FA dane w zakresie liczby złożonych wniosków o przyznanie świadczenia z FA za IV kwartał 2021 r. i IV kwartał 2022 r. oraz dane o liczbie decyzji wydanych w IV kwartale 2021 r. i 2022 r. były zgodne z danymi wynikającymi z rejestru decyzji i raportu z analizy wniosków.

(akta kontroli str. 52-61)

2.5. W sprawozdaniach FA za 2021 r., 2022 r. i 2023 r. wykazywano dane dotyczące zwrotu wypłaconych świadczeń z FA w kwotach odpowiednio: 62 640,76 zł, 69 073,50 zł (wzrost rdr o 10,3%), oraz 81 726,38 zł⁷⁶ (wzrost rdr 18,3%) zgodne z danymi wykazanymi w dochodach wykonanych wykazanych w sprawozdaniach Rb-27ZZ z wykonania planu dochodów związanych z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami za 2021 r., 2022 r. i 2023 r.

W sprawozdaniach powyższych wykazano dane dotyczące stanu należności (głównej) z tytułu wypłaconych świadczeń z FA wg stanu na ostatni dzień roku 2021, 2022, 2023 w kwotach odpowiednio: 2 513 337 zł, i 2 603 725 zł (wzrost rdr o 3,6%), 2 672 117,55 zł (wzrost rdr o 2,6%), które odpowiadały wartościom wykazanym w sprawozdaniach budżetowych Rb-27ZZ z tych lat.

(akta kontroli str. 52, 62-151, 328)

2.6. Roczne sprawozdania Rb-27ZZ za 2021, 2022 i 2023 r. przekazano Wójtowi odpowiednio 26 stycznia 2022 r., 31 stycznia 2023 r. oraz 29 stycznia 2024 r., tj. z zachowaniem terminu określonego §17 rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 9 stycznia 2018 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej⁷⁷, w zw. z pkt D2 tabeli stanowiącej załącznik nr 40 do tego rozporządzenia oraz - po zmianach - zgodnie z §17 rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 11 stycznia 2022 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej⁷⁸ w zw. z pkt D2 tabeli stanowiącej załącznik nr 41 do tego rozporządzenia.

(akta kontroli str. 138-151, 328)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą GOPS sporządzał rzetelnie i terminowo przekazywał właściwym organom kwartalne sprawozdania FA oraz sprawozdania budżetowe Rb-27ZZ. Zawarte w sprawozdaniach FA dane dotyczące m.in. stanu należności głównej dłużnika alimentacyjnego odpowiadały wartościom wykazanym w sprawozdaniach budżetowych Rb-27ZZ.

⁷⁴ Z podziałem na konkretny bank.

⁷⁵ Dodatkowymi funkcjami w programie były: grupowe zakładanie decyzji dla rozpatrzonych wniosków, grupowe zatwierdzanie i doręczanie decyzji, czy definiowanie rejonów i podział wnioskodawców wg rejonu.

⁷⁶ Wraz z zaliczką alimentacyjną: 90 913,88 zł.

⁷⁷ Dz. U. z 2020 r., poz. 1564, uchylony z dniem 22 stycznia 2022 r.

⁷⁸ Dz. U. z 2022, poz. 144 ze zm., obowiązujące od 22 stycznia 2022 r.

IV. Uwagi i wnioski

Uwagi	Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.
Wnioski	W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, NIK, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o: Wprowadzenie rozwiązań organizacyjnych usprawniających podejmowanie działań w stosunku do wszystkich dłużników alimentacyjnych, w tym w szczególności dotyczących systematycznego przekazywania informacji do wszystkich BIG na zasadach określonych w art. 8a ust. 1 pkt 1 ustawy o alimentach.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

	Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.
Prawo zgłoszenia zastrzeżeń	Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.
Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków	Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań. W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków, 29 marca 2024 r.

Kontroler
Marcin Hałat
starszy inspektor kontroli państwowej

DYREKTOR
Najwyższej Izby Kontroli
Delegatury w Krakowie

z up.
WICEDYREKTOR